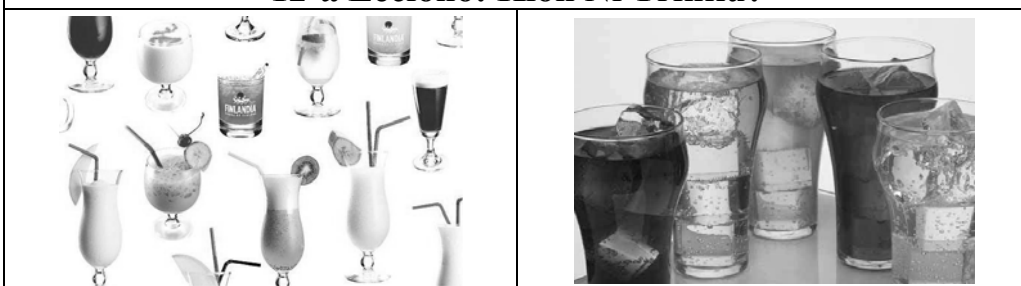

2- سطح متوسطه

2- La Meza Nivel

درس دوازدهم: در باره‌ی نوشیدنی‌ها

12-a Leciono: Kion Ni Trinku?

Plej multo de nia korpo estas akvo. Kion ni trinku?¹

Ĉirkaŭ du tri.onoj de nia korpo estas akvo. Do nia korpo forte bezonas al trink.aĵoj por resti sama kaj sana. Sed kion ni trinku, kaj kiom? Ekzistas tre diversaj opinioj, tamen ĉi tie ni diras la plej komune akcept.itajn ideojn pri trink.ado.

Sen.dube la akvo estas tre taŭga por trink.ado. Ĝi ĉiam ekzistis en la naturo dum la homa historio kaj eĉ la pra.homoj povis plej facile akiri ĝin por sen.soif.igi sin.

La alia natura trink.aĵo estas la lakto. Ĝi estas kaj bon.gusta trink.aĵo, kaj bona nutr.aĵo. La lakto plenas de proteinoj, kiujn forte bezonas nia korpo. Ĝi estas ankaŭ riĉa je kalcio. Nia korpo bezonas kalcion por sia kresk.ado, precipe por la form.iĝo kaj firm.iĝo de la ostoj. Multaj kredas ke ni bezon.egas lakton ne nur dum nia infan.aĝo kaj jun.aĝo, t.e. (tio estas) kresk.aĝo, sed ankaŭ dum la mal.jun.aĝo.

Akir.ado kaj konserv.ado de lakto ne estis - kaj eĉ ankoraŭ ne estas - tiel facile, kiel estas pri la akvo. Unue, ne ĉies lakto estas taŭga por homa trink.ado; due la lakto estas tre nutra ne nur por ni, sed ankaŭ por mikroboj. Do ĝi estas tre facile kaj rapide putr.ema likv.aĵo. Ĝuste kontraŭ tiaj poluci.iĝoj oni pasteŭr.izas ĝin. Lakton oni devas konservi en relative mal.altaj temperaturoj. La putr.inta lakto povas venen.igi la korpon severe.

Teo kaj kafo havas utilajn elementojn, tamen ili ankaŭ en.havas narkot.aĵojn. La teo en.havas teinon kaj la kafo en.havas kafeinon. Do oni neniel devas tro.igi en ilia trink.ado. Ili ne nur ne donas akvon al nia korpo, sed ankaŭ mal.pli.igas la akvon de la korpo.

¹ fotoj de interreto.

Novaj vortoj kaj kun.metoj تازه ترکیب‌های کلمه‌ها و

aĝo سن jun.aĝo شباب، infan.aĝo سن جوانی، طفولیت
 akcepti پذیرفته شده، مقبول akcept.ita قبولاندن akcept.igi پذیرفتن
 akiri به دست آمده akir.ita دست آورد akir.aĝo به دست آوردن
 bezoni لازم گشتن bezoniĝi احتیاجات، مایحتاج bezon.aĝoj احتیاج داشتن
 firma سفت کردن firm.igi سفت شدن firm.iĝi سفت
 homo بشریت، کل انسان‌ها hom.aro انسان‌های اولیه pra.homoj انسان، بشر
 infuzi (محلول) دم کرده infuz.aĝo دم کرده (شده) infuz.ita دم کردن
 kafeino سرشار از کافئین kafein.riĉa بدون کافئین sen.kafeina کافئین
 kafo جعبه‌ی قهوه kaf.skatolo شیرقهوه lakt.o.kafo قهوه
 kalcio سرشار از کلسیم kalci.o.riĉa کلسیمی، کلسیم‌دار kalcia کلسیم
 konservi محافظت از mem.konservo کنسرو (ماهی، ...) konserv.aĝo حفظ کردن، محافظت کردن
 خود
 kreski رستنی kresk.aĝo در حال رشد، رویان kresk.anta رشد کردن
 lakto شیرفروشی lakt.ejo شیرفروشی lakt.isto شیر
 likva مایع کردن likv.igi مایع likv.aĝo مایع
 narkota اعتیاد به مواد مخدر narkot.ismo مواد مخدر narkot.aĝoj مخدر
 nutri مغذی nutra غذا nutr.aĝo تغذیه کردن
 osto استخوان کوچک ost.eto استخوانی osta استخوان
 Pasteŭro انستیتو Pasteŭr.instituto پاستوریزه کردن pasteŭr.izi پاستور (زیست‌شناس فرانسوی) Pasteŭro
 پاستور
 pli کمتر کردن، کاستن mal.pli.igi بیشتر کردن، ازدیاد بخشیدن pli.igi بیشتر، تر
 polucio آلوده‌کننده polucia آلوده کردن policii آلودگی
 proteino بدون پروتئین sen.proteina پروتئینی proteina پروتئین
 putri فاسد کردن putr.igi فاسدشدنی putr.ema فاسدشدن
 soifa رفع تشنگی کردن از sen.soif.igi تشنه بودن soifi تشنه
 teino پُر از تئین tein.plena بدون تئین sen.teina تئین
 teo قوری چای te.kruĉo فنجان چای te.taso چای
 tri سه برابر (سویل) tri.oble دو (تا یک) سوم tri.onoj سه
 veneno مسموم شدن venen.iĝi مسموم کردن venen.igi مسموم، زهر veneno

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. Akvo estas la plej trinkaĵo.
2. La plej ĉefaj trinkaĵoj estas:,, kaj
3. Oni ne devas troigi en trinkado de kaj ĉar ili estas narkotaj.
4. La plej putrema trinkaĵo estas
5. La plej natura kaj nutra trinkaĵo estas

Respondu:

1. Kio estas la plej malnova trinkaĵo de la homo?
2. Kiu trinkaĵo enhavas narkotaĵon?
3. Kiu trinkaĵo enhavas teinon?
4. Kiu trinkaĵo enhavas kafeinon?
5. Kiom da nia korpo konsistas el akvo?
6. Kion oni faras kontraŭ putro de la lakto?

Skribu:

1. Kiujn trinkaĵojn vi pli ŝatas? Kial?
2. Komparu bonajn kaj malbonajn efikojn de ĉiu trinkaĵo.
3. Kiel ni povas kompreni ĉu la lakto estas sana aŭ ne?
4. Kiel vi infuzas la teon?
5. Kio estis Pasteŭro? El kiu lando?

Diskutu:

1. Kiu trinkaĵo estas pli sensoifiga?
2. Kial lakto estas putrema?
3. Ĉu ni povas vivteni nin nur per likvaĵoj?
4. Ĉu akvoterapio (hidroterapio) estas efika?
5. Kion faras Pasteŭr-institutoj?

درس سیزدهم: رادیوهای اسپرانتو

13-a Leciono: Radioj en Esperanto

The screenshot shows the Esperanto Radio Arkivo website. At the top, there is a search bar with the text "Kio estas tio? Legu Oftajn Demandojn" and a "Serĉu" button. Below the search bar, there are two main sections: "Novaĵoj" (News) and "Arkivuĵo-statistikoj" (Archive Statistics). The "Arkivuĵo-statistikoj" section contains a table with the following data:

Dosieroj en tuta kolekto	Kolektara temp-daŭro	Kolektara grandeco
1440	853h 36m	6138 mb
Elsendantoj enarkivigitaj	Dissendoj tuj haveblaj	Dissendoj peteblaj
26	981	459

Below the statistics, there is a section for "Elsendantoj:" (Senders) with a list of radio stations including: Agentejo Mondo, Ĉina Radio Internacia, Bermudafunk, Diversaj, Esperanto-radio Interreta, Liberecana Radio, NR-Radiotreff, O2 Radio, Panama Raporto, Radio 3222, Radio Abstrakta Internacia, Radio Bronka, Radio Drevckland, Radio Estona, Radio Havano Kubo, Radio Ibaute, Radio Itala Internacia, Radio Klara, Radio Okcitanio, Radio Polonia, Radio Rio de Janeiro, Radio Suda Kanalo, Radio Ustikosa, Radio Varda, Radio ZAM, and Radio 3777.

Esper.anto estas tre riĉa radie: nur tiu ĉi inter.reta arkivo havas 1440 Esper.antajn program.erojn (en Novembro de 2004).

Por ĉiu viv.anta lingvo certaj komunik.iloj estas bezon.ataj, ekz-e alfabeto, korespond.ado, gazet.aro, radio kaj tele.vido. La du lastaj havas eĉ pli gravan rolon ĉar ili aŭd.igas ankaŭ la pronanc.manieron de la lingvo, kaj tiel povas unu.ec.igi ĝin tra la mondo. Por Esper.anto ĉiuj ĉi rimedoj estas eĉ pli bezon.ataj, ĉar Esperantistoj loĝas tre dise tra la tuta mondo kaj mal.pli ol ali.lingv.anoj havas la okazon ĝui ĉe.estan inter.komunikon.

Radiaj programoj en Esper.anto komenc.iĝis en la jaro 1922. En tiu jaro Usono kaj Anglio komencis la unuajn radiajn el.sendojn. En la posta jaro ankaŭ en Moskvo ekis Esper.antaj radio.programoj. Poste Montrealo kaj Rio-de-janeiro komencis tiajn el.sendojn. En la jaro 1924 jam el.send.iĝis Esper.antaj radio.programoj el Prago (ek.de la 31-a de Januaro), Ĝenevo (ek.de la 18-a de Marto), Helsinkio (ek.de la 6-a de Aprilo) kaj Parizo (ek.de la 7-a de Aprilo).

En 1933 entute 83 radio.stacioj el 14 landoj el.sendis 1774 program.erojn en aŭ pri Esper.anto. Tamen, kiam la dua mond.milito komenc.iĝis tiaj el.sendoj mal.pli.iĝis. Post la milito, jam en 1945, ok radio.stacioj el sep landoj re.komencis siajn Esper.antajn programojn. Postan jaron, jam funkciis 12 radio.stacioj en 10 landoj. En 1966 du.dek tri radio.stacioj el 15 landoj el.sendis 2290 program.erojn en Esper.anto.

Hodiaŭ dank' al la inter.reta el.sand.ado de Esper.antaj radio.programoj, oni povas aŭskulti ilin kun tre bona son.kvalito. Por trovi pri la radiaj Esper.anto.programoj vi povas serĉi en la revuoj de Esper.anto, aŭ en inter.reto (pri "esperanto radio programo" ekz-e). Ankaŭ per inter.reto vi povas aŭskulti al multaj Esperanto.programoj, ekz-e per Esperanto Radio Arkivo oni povas aŭskulti al pli ol

1400 program.eroj en Esper.anto el 26 diversaj radio.stacioj de la mondo (serĉu en inter.reto).

Nun oni eĉ planas por el.send.ado de tele.vidaj programoj en Esper.anto pere de inter.reto. Tiel ankaŭ tele.vidajn produktojn en Esper.anto oni povos util.igi tra la mondo kun bona son- kaj bild-kvalito. Tio certe estos revolucia ŝanĝo en la mondo de amas.komunik.iloj, ĉar ĝis nun ĉiuj inter.naciaj el.sendoj de tele.vidaj programoj okazis pere de satelitoj kaj en naciaj lingvoj, kiujn oni ne povas lerni facile – kaj kiujn certe oni ne povas majstri kontent.ige. Tamen, la inter.retaj esperant.lingvaj programoj estos kaj ricev.eblaj sen satelit.diskoj, kaj ties lingvon ĉiu persono povas majstri dum relative mal.longa tempo.

Kiel multaj opinias, la fururo de inter.reto mult.ege helpis kaj helpas al la dis.vast.igo de Esper.anto, ĉar ĝis nun nur la sub.ten.adoj kaj pen.adoj de la popoloj konservis kaj antaŭ.e.n.igis la ideon de Esper.anto, kaj nun inter.reto estas plia rimedo en la manoj de la popoloj por pli.igi la inform.adon pri la Inter.nacia Lingvo. Laŭ ies diraĵo, “Esper.anto kaj interreto estas konstruitaj unu por la alia”. Plej.eble inter.reto progres.igos Esper.anton en la mondo, kaj Esper.anto sia.vice pli facil.igos inter.nacian util.ig.adon de inter.reto por ĉiuj homoj kun diversaj patr.inaj kaj naciaj lingvoj.

Novaj vortoj kaj kun.metoj تازه ترکیب‌های کلمه‌ها و

angla (فرد) انگلیسی anglo انگلستان Angl.io, Angl.ujo (زبان) انگلیسی angla
 arkivo متصدی بایگانی، بایگان arkiv.isto آرشیو تاریخی histori.arkivo آرشیو، بایگانی arkivo
 antaŭ پیش گفتار antaŭ.parolo پیش بردن antaŭ.e.n.igi به پیش antaŭ.e.n. جلو، پیش antaŭ
 bezono مورد احتیاج bezon.ata احتیاجات bezon.aĵoj احتیاج داشتن bezoni احتیاج bezono
 eble به احتمال ضعیف ebl.ete به احتمال زیاد plej.eble محتمل، ممکن ebla احتمالاً، شاید eble
 esti غیابی for.esta حضورى ĉe.esta غایب بودن for.esti حضور داشتن، حاضر بودن ĉe.esti بودن esti
 facila آسان ساختن، تسهیل کردن facil.igi به آسانی facile آسان کردن facil.igi آسان facila
 komenci مبتدی komenc.anto شروع شدن komenc.iĝi شروع، آغاز komenco شروع کردن komenci
 milito ضد جنگ kontraŭ.milita جنگ جهانی mond.milito جنگ milito
 okazo بر پا کردن okaz.igi اتفاق افتادن okazi واقعه، اتفاق okazaĵo فرصت okazo
 progreso پیشرفته progres.inta پیشرفت دادن progres.igi پیشرفت کردن progresi پیشرفت progreso
 reto اینترنتی inter.reta اینترنت inter.reto شبکه، تور reto
 ricevi گیرنده ricev.ilo دریافت کننده ricev.anto قابل دریافت ricev.ebla دریافت کردن ricevi
 sendi فرستنده (شخص) send.anto پخش کردن el.sendi فرستادن، ارسال کردن sendi

stacio (ساختمان) radi.o.stacio ایستگاه رادیویی trajn.stacio, staci.domo ایستگاه قطار
 unu (وحدت) unua (اولین یک) unu.eco یگانگی unu.ec.igi وحدت، یگانگی
 Usono (ایالات متحد) usona (فرد) usona (آمریکایی) uson.ano (آمریکا)
 utila (مفید) utilo (سودمند، سود) util.igi استفاده کردن util.ig.ado استفاده
 vico (به نوبت، به صفت) laŭvice (به صفت شدن) en.vic.iĝi (به نوبه ی خود) si.a.vice (نوبت، صفت)
 vidi (دیدن) vid.ita (دیده شده) tele.vidi (با تلوزیون دیدن) tele.vid.ilo (دستگاه) تلوزیون

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. Ĉiu lingvo bezonas havi komunikilojn.
2. Ĉar Esperantistoj loĝas dise tra la, ili bezonas pli da komunikiloj.
3. Radiaj programoj en Esperanto en la jaro 1922.
4. Kiam la dua mondmilito komenciĝis Esperantaj radio-elsendoj

Respondu:

1. Kial ĉiu vivanta lingvo bezonas komunikilojn?
2. Kial Esper.anto pli ol aliaj lingvoj bezonas komunikilojn?
3. Kial radiaj kaj televidaj programoj en Esper.anto estas gravaj?
4. Kiom da landoj elsendis Esperantajn radioprogramojn antaŭ la dua mondmilito?
5. Kiom da radiostacioj elsendis programojn en Esper.anto en la jaro 1966?
6. Kiel oni nun povas aŭskulti al la Esperantaj radioj kun bona sonkvalito?
7. La interretaj televidprogramoj kiel diferencas de alilingvaj programoj internaciaj?

Skribu:

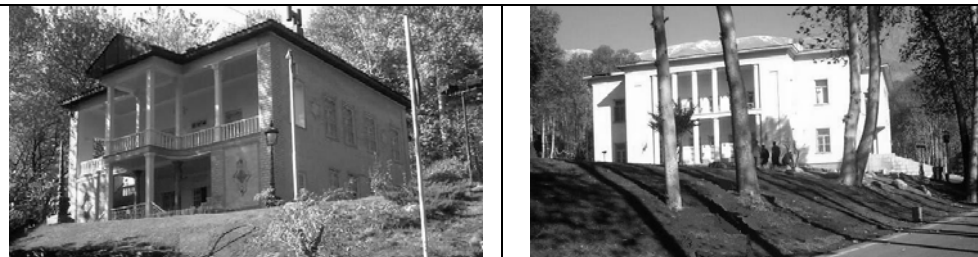
1. Aŭskultu al Esperanta radioprogramero, kaj skribu pri ĝi.
2. Kiajn programerojn vi ŝatus aŭskulti el esperantlingvaj radioj?
3. Kio estus viaj plej ŝatataj televid-programeroj en Esperanto?

Diskutu:

1. Kiajn diferencojn havas internaciaj programoj – radiaj aŭ televidaj – kiuj elsendiĝas en Esperanto, kun tiuj en naciaj lingvoj, kiel la franca kaj la angla?
2. Kio pli efikas: radia aŭ teledida programo? Kial?
3. Komparu unudirektajn amaskomunikilojn (radio, televido, ...) kun la dudirektaj (korespondado, intrerreto, ...)?

درس چہاردهم: محیط مصنوعی اطراف ما

14-a Leciono: Nia Artefarita Medio

La art.e.far.ita medio povas harmoni.iĝi kun la naturo¹

Kvankam la naturo estas la nask.iĝ.ejo de la homo, tamen nun la plej.multon de nia viv.ado ni pas.igas en art.e.far.itaj lokoj: en la domo, labor.ejo, lern.ejo, vend.ejo, libr.ejo, k.t.p. Do, ia.sence nun la konstru.ita aŭ art.e.far.ita medio estas pli grava por ni ol la natura, ĉar ĝi dum pli longa tempo povas influi sur nia vivo, lernado kaj laboro. Tamen nia art.e.far.ita medio estas en grav.ega inter.ago kun la naturo. Ju pli nia art.e.far.ita medio estas konforma la la naturo, kaj ĝuas bonajn inter.rilatojn, des pli rest.ema, agrabla kaj sana ĝi estas.

La art.e.far.itan medion konsist.igas la konstru.aĵoj kaj la spacoj inter ili. Por havi belan kaj bon.funkcian medion konstru.itan, ni devas util.igi nian scion kaj arton pri arkitekturo kaj urb.desegn.ado. Pere de arkitekturo bonajn kaj belajn konstru.aĵojn ni garantias, kaj helpe de urb.desegn.ado ni povas pli.bon.igi la situon kaj volumenon de la konstru.aĵoj – kaj rilate al la natura medio kaj rilate al la aliaj konstru.aĵoj.

Laŭ.naturaj arkitekturo kaj urb.desegn.ado, estas nia nura rimedo kontraŭ la mediaj problemoj, kiujn ni jam frontas. Ekz-e, se orient.iĝo kaj desegn.ado de konstru.aĵoj estas bone pri.pens.itaj kaj plen.um.itaj, varm.ig.ado kaj mal.varm.ig.ado de la internaj spacoj bezonos minimuman hejt.aĵon. Kaj tio signifas ke multe malpli da poluci.ig.aĵoj est.iĝas en la medio. Samo aŭ similo validas en pli granda skalo, t.e. en urb.desegnaj konsideroj. Konvena mikso de konstru.aĵoj, verdaj spacoj kaj divers.specaj vojoj, povas multe helpi al pli.bon.ig.ado de la mediaj kondiĉoj.

Laŭ.natura, laŭ.klimata aŭ laŭ.media desegn.ado devas esti laŭ la naturaj fenomenoj, kiel klimato, ter.formo kaj sun.lumo. Ju pli konforma estas la desegn.ado kun la natur.aĵoj, des malpli da medi.problemoj est.iĝos.

¹ Fotoj de Sywd-abad-palacoj far la aŭtoro

کلمه‌ها و ترکیب‌های تازه Novaj vortoj kaj kun.metoj

arkitekturo معماری arkitektura معماری مربوط به معماری arkitektur.stilo سبک معماری
 arto هنرهای زیبا art.e.far.ita مصنوعی bel.artoj فن هنر، فن arta هنری
 desgni طراحی شده desegn.ita طراحی شهری ueb.desegn.ado طراحی کردن
 fenomeno تبدیل به پدیده fenomen.igti پدیده‌ای fenomeno پدیده
 harmonio هماهنگ شدن harmoni.igti هماهنگ harmonia هماهنگی
 interna محل اقامت intern.ul.ejo آن‌ترین، دانشجوی مقیم در آموزشگاه intern.ulo داخلی، درونی interna
 آن‌ترین‌ها
 klimato اقلیم‌شناسی klimat.ologio اقلیمی، هم‌خوان با اقلیم laŭ.klimata اقلیم klimato
 kondiĉo به شرط kondiĉe شرایط kondiĉ.aro شرط
 konforma منطبق ساختن konform.igi منطبق با konforme al منطبق konforma
 konsideri ملاحظه شده konsider.ita با در نظر گرفتن konsider.ante ملاحظه کردن konsideri
 konstrui ساختمان، بنا konstru.ajo ساخته شده konstru.ita ساختن konstrui
 konsumi ماده‌ی مصرفی konsum.ajo مصرف کننده konsum.anto مصرف کردن konsumi
 libro به شکل کتاب libr.oforme کتابفروشی libr.o.vend.ejo کتاب‌خانه libr.ejo کتاب libro
 medio مشکلات محیطی medi.problemoj حفاظت محیط medi.protekt.ado محیط medio
 miksi مخلوط شدن miksi.igti مختلط miksa(aj)o مخلوط mikso(aj)o مخلوط کردن miksi
 naturo طبیعتاً nature منطبق با طبیعت laŭ.natura طبیعی natura طبیعت naturo
 resti اقامت‌گاه rest.ad.ejo اقامت rest.ado مانا rest.iva با دوام rest.ema ماندن resti
 spaco جادار spac.o.hava فضایی spaca فضا spaco
 vendi سبزی‌فروشی legom.vend.ejo فروشنده vend.isto فروشگاه vend.ejo فروختن vendi

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. La naturo estas la de la homo.
2. Ni pasigas pli multan tempon en la medio.
3. Nia artefarita medio estas en grava kun la naturo.
4. Ju pli laŭnatura desegnado, des da mediproblemoj.
5. Laŭklimata desegnado de la domoj kaj urboj, energikonsumon.

Respondu:

1. Kio estas la konstruita medio?
2. Kiu fako estas pri desegnado de spacoj inter la konstruaĵoj?
3. Ĉu bona arkitekturo nur beligas la artefaritan medion, aŭ ankaŭ havas alia(j)n boneco(j)n?
4. Kiel oni povas malpliigi la konsumiĝon de la hejtaĵoj por varmigi la internajn spacojn?

Skribu:

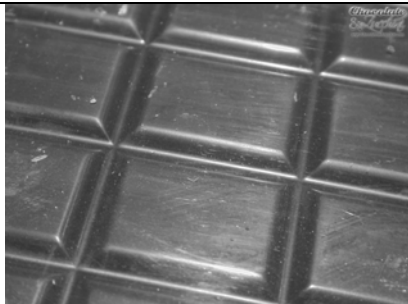
1. Kiel ni povas plibonigi nian artefaritan aŭ konstruitan medion?
2. Skribu pri la rilatoj inter la konstruita kaj natura medioj.

Diskutu:

1. Kio estas pli grava por nia vivado: la naturaj aŭ la artefaritaj mediaĵoj?
2. Kio estas pli grava por bona vivejo: la arkitekturo aŭ la urbdeseĝnado?
3. Ju pli ni progresas, ĉu ni estigas des pli laŭnaturajn konstruaĵojn, aŭ des malpli?

درس پانزدهم: علت پرخوری

15-a Leciono: Kial Ni Tro Manĝemas?

Ĉiuj ni bone scias ke troa manĝ.ado mal.utilas al ni, temen ni ankoraŭ manĝas multe! Kial?¹

Kvankam multaj homoj scias ke tro.manĝ.ado estas mal.utila por ilia sano, tamen ili ne ĉesas manĝi multe. Krom tio, ili ĉiam deziras manĝi grasajn kaj dolĉajn manĝ.aĵojn, kiuj estas plej danĝeraj por ilia san.stato, kaj tion ili jam bone scias. Kio estas la kialo? Kial ili agas mal.logike kontraŭ sia sano?

Unu respondon prezentas al ni profesoro Robert Winston, nuntempa angla scienc.isto. Laŭ teorio, espim.ita per li, la homo dum plej.multo de sia ekzist.ado sur la tera globo, ne estis certa pri siaj postaj manĝoj, ĉar li ne ĉiam povis trovi aŭ kapti ĉas.aĵojn. Li sciis ke dum sen.manĝaj periodoj longaj, la mal.dik.uloj pereis multe pli frue ol la dik.uloj. Do li komprenis ke dik.eco pli.alt.igas la ŝancon por plu.viv.ado, ali.vorte esti dika signifis esti sana kaj rest.iva. Tio ankoraŭ vid.eblas en lingvoj kaj ties proverboj, ekzemple en la persa, post salut.ado oni demandas: **ĉu vi estas dika kaj grasa?** (*ĉaq-o ĉelle-i?*) kio signifas **ĉu vi fartas sane?** Ankaŭ en Esper.anto, la vorto *grasa* signifas kaj *olea* (*grasohava*) kaj *dika* (*je graso*).

Laŭ siaj spertoj la pra.homoj eble sciis ke dolĉ.aĵoj kaj gras.aĵoj dik.igas onin, do ili ĉiam devis manĝi tiajn manĝ.aĵojn kiom eble plej multe. Poste, dum jar.miloj iom post iom tiu devo far.iĝis emo kaj probable tra la genoj atingis al ni. Sekve, hodiaŭ kvankam multaj el ni scias ke:

1. La postaj manĝoj estas certaj;
2. Tro da kalerioj kaŭzas dik.iĝon, kaj ili ĉefe ekzistas en dolĉaj kaj grasaj manĝ.aĵoj;
3. Dik.eco estas ĉefa kaŭzo por multaj mal.san.iĝoj,

tamen, ankoraŭ ni instinkte deziras manĝi multe precipe dolĉ.aĵojn kaj gras.ĵojn, ĉar tia emo jam ekzistas en niaj genoj. Eble samal aŭ similal, ni ankoraŭ timas de sango:

¹ Fotoj de interreto.

por la pra.homoj ek.sang.ado multam signifis baldaŭan mort.iĝon, ĉar la vundo infekt.iĝis kaj la infekto pli.iĝis dum la tempo, kaj fine kaŭzis for.morton. Hodiaŭ kvankam ni scias pri danĝeroj de infektiĝo, kaj ni povas sen.infekt.igi vundojn, tamen ni ankoraŭ timas de sango.

Novaj vortoj kaj kun.metoj تازه ترکیب‌های کلمه‌ها و

alta ارتفاع، بلندی o.alt(ec) بیشتر کردن، بالا(تر) بردن pli.alt.igi
 ĉasi (گوشت) شکار ĉasaĵo شکارچی ĉasisto شکار کردن ĉasi
 danĝero خطرناک danĝera به خطر انداختن en.danĝer.igi بی خطر sen.danĝera خطر
 dika چاق کردن dik.igi شخص لاغر mal.dik.ulo کمی چاق، کمی قطور dik.eta چاق، ضخیم
 esprimi بیان کننده esprim.anto بیان شده esprim.ita بیان کردن esprimi
 genetiko متخصص ژنتیک genetiko ژنتیکی geneika ژنتیک genetiko
 geno ژن gene مربوط به ژن gena ژن
 graso چرب، چربی‌دار، چاق graso چربی‌چیز چرب gras.aĵo چربی، دنبه
 homo انسانیت (ویژگی انسان‌ها) hom.eco (کل) بشریت hom.aro انسان اولیه pra.homo انسان
 infekta ضد عفونی کردن sen.infekt.igi عفونی شدن infekt.igi عفونی
 instinkto غریزه‌ی اصلی ĉef.instinkto به‌طور غریزی instinkte غریزی instinkta غریزه instinkto
 kapti دام، تله، وسیله‌ی گرفتن kapt.ilo گرفته شده، اسیر kapt.ita گرفتن، اسیر کردن
 logiko منطقاً logike ضد منطق mal.logika غیرمنطقی ne.logika منطق logiko
 manĝi وعده‌ی غذا manĝo سرویس غذاخوری manĝ.il.aro پُر خور، شکمو manĝ.ema خوردن manĝi
 morti مرگ morto نیست و نابود شدن for.morti کشته شدن mort.igi مردن morti
 sana شفادادن، سالم ساختن san.igi دوا، دارو san.ilo شفا یافتن re.san.igi سالم sana
 sango خون آمدن sangi خون‌ریزی sang.ado خون sango خون
 vundo زخمی(شده) vund.ita زخمی شدن vund.iĝi زخمی کردن vundi زخم، جراحت vundo

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. Profesoro Robert Winston estas sciencisto.
2. La prahomoj neniam certis pri siaj postaj
3. dikigas onin kaj ili pleje troveblas en dolĉaj kaj mangaĵoj.
4. Ankoraŭ por multaj personoj dikeco signifas

Respondu:

1. Kial ni tro manĝemas?
2. En kiaj manĝaĵoj pleje troviĝas kalerioj?
3. Kiom pasas ekde kiam multaj homoj certas ke post nuna manĝo, ili disponos pri postaj manĝoj?
4. Kial dikeco signifas sanon precipe por niaj prapatroj?

Skribu:

1. Preparu liston de diversaj manĝaĵoj, kaj skribu ke ĉiu el ili kion pleje havas: proteinon, vitaminon,
2. Traduku kelkajn persajn proverbojn en Esperanton pri manĝado kaj/aŭ dikeco.

Diskutu:

1. Kiom da nunaj homoj sur la tero certas pri siaj postaj manĝoj?
2. Kiu(j) manĝaĵoj estas riĉaj je kalerio, kaj kiuj ne?
3. Ĉu ankoraŭ dikeco signifas sanon por multaj? Por kiuj pli?

درس شانزدهم: اسپرانتو در مسافرت ها

16-a Leciono: Vojaĝi per Esperanto

Vojaĝi al novaj lokoj estas interese kaj povas esti mal.facile. Esper.anto facil.igas ankaŭ tion.¹

Persa proverbo diras:

Besjar syfyr bajyd ta pohte ŝyvvd ĥami (بسیار سفر باید، تا پخته شود خامی)

Multaj vojaĝoj necesas por ke bakiĝu la nebakit(ul)o

Sadio (ĉ. 1215- ĉ. 1290) finas la verson per:

Sufi nyŝyvvd safi ta dyr nykeŝyd ĝami (صوفی نشود صافی، تا در نکشد جامی)

La sufio ne puriĝas ĝis kiam li ne fordrinkas el pokalo

Multaj kredas je bon.efikoj de vojaĝ.ado por la homo. Tamen kia vojaĝo povus esti la plej utila? Ĉu vojaĝo, dum kiu oni ne kapablas direkte inter.paroli kun la loĝ.antoj de la vojaĝ.ataj lokoj, povus al.porti ion indan por la vojaĝ.anto? Se oni iras al lando kaj nur parolas kun hotel.uloj kaj turismaj gvid.antoj, ĉu oni povas akiri sufiĉan informon kaj kompletan bildon pri la lando kaj land.anoj?

Niaj mistik.uloj kiam diris ke la vojaĝo estas tre necesa kaj bezon.ata por la homo, eble intencis sia.lingv.aje pri *syfyre dyr ynfos ny afaq*, t.e. **vojaĝi tra hom(mem)oj ne (tra) horizontoj**. Do povas esti ke ili akcept.emis pri la vojaĝ.suferoj – precipe tiam, kiam oni devis iri piede aŭ rajd.ante tra ne sekuraj vojoj – nur pro renkont.iĝo kun novaj kaj mal.samaj hom(mem)oj. Multaj mistik.uloj nomis la (fizikan) mondon *ĥeŝto gel*, t.e. **adobo kaj koto** mal.grav.ig.ante pri la domoj kaj konstru.aĵoj, do ili certe ne sufer.igis sin per long.egaj vojaĝoj por viziti sen.vivajn kaj sen.spiritajn konstru.aĵojn. Sekve, se ni konvink.iĝas ke viziti la homojn estas grave, ne la lokojn, ni akceptas ke inter.parolo

¹ Fotoj de interreto.

kun aliaj homoj estas la plej grava ating.aĵo de la vojaĝo. Rezulte komuna lingvo estas tre necesa por utila vojaĝo.

Ni scias ke en la mondo ekzistas miloj da lingvoj, kaj la plejmulto de homoj ne povas lerni eĉ kelkajn - aŭ unu - el ili kontent.ige. Tamen pere de facila kaj logika lingvo, kiel Esper.anto, oni povas vojaĝi ĉirkaŭ la mondo sen lingvaj baroj. Nun preskaŭ en ĉiuj landoj ekzistas esper.ant.istoj. Multaj el ili pretas helpi al ali.landaj esper.ant.istoj, kiuj deziras vojaĝi al siaj sam.ide.anoj. Iuj el ili eĉ dispon.igas parton de sia domo senpage al esperant.istoj por tra.nokt.ado. Por trovi iliajn nomojn, adresojn kaj kontakt.informojn, oni povas rigardi en libr.eto titol.ita Parporta Servo. Se vi aper.igas vian nomon en la libr.eto kiel "gast.ig.anto" vi sen.page ricevas la novan el.donon de la libr.eto ĉiu.jare, se ne, vi povas pagi por aĉeti la libr.eton.

Ekzistas alia aparta servo por Esper.ant.istoj nom.ata la Delig.ita Reto. Ĝi estas parto de Jar.libro el.don.ata per Universala Esper.anto-Asocio (UEA), kio havas oficialajn rilatojn kun Unu.iĝ.inta Naci.aro (UN) kaj Unesko. La deleg.itoj pretas respondi al ĝeneralaj kaj fakaj demandoj de esper.ant.istoj. Por ricevi la libr.eton de Pasportan Servo, la Jar.libron de UEA kaj ties aliajn el.don.aĵojn oni povas kontakti kun:

Universala Esper.anto-Asocio
Nieuwe Binnenweg 176,
3015 BJ Rotterdam, Nederlando.
uea@inter.nl.net

Novaj vortoj kaj kun.metoj تازه ترکیب‌های کلمه‌ها و ترکیب‌های تازه

adobo (خام) خشت adoba خشتی adob.konstru.aĵo بنای خشتی
akiri (آوردن) akir.ita به‌دست آمده akir.into آورده akir.aĵo دست‌آورد
atingi (رسیدن) ating.aĵo نایل شدن، رسیدن ne.ating.ebla غیرقابل حصول
bari (سد شدن) baro سد کردن، مانع شدن از bar.ita مسدود
disponi (داشتن) dispon.igi در اختیار گذاشتن dispon.ebla قابل دسترسی
gasto (مهمان) gast.igi مهمان کردن gast.ig.anto میزبان مهمان‌کننده
gvidi (راهنمایی) gvid.anto راهنما turist.gvid.anto توریستی راهنمای توریستی
hotelo (هتل) hotel.ĉambro اتاق هتل hotel.estro رییس هتل
konvinki (متقاعد ساختن) konvink.igi متقاعد شدن konvinka متقاعدکننده
kredo (ایمان) kredi باور کردن ne.kred.ebla غیرقابل باور kred.anto مومن
lingvo (زبان) lingv.aĵo (خاص کسی یا گروهی) ali.lingv.anoj دیگرزبانان

mistiko عرفان mistik.uloj عُرْفَا mistika عرفانی
 nokto نیمه شب tra.nokti گذراندن شب tra.nokt.ado بیتوته nokt.o.mezo
 opinio سنجش نظرات، نظرسنجی opoini.sondo عقیده داشتن opinii نظر
 sekura نامن ne.sekura امن کردن sekur.igi امنیت sekur.eco امن
 sufero بدون رنج sen.sufere رنج دادن به sufer.igi رنج بردن از suferi رنج
 vojaĝi آژانس مسافرتی vojaĝ.agent.ejo مسافر vojaĝ.anto مسافرت vojaĝo سفر کردن vojaĝi

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. Laŭ multaj persaj mistikuloj la estas tre utila por la homo.
2. Plejeble laŭ mistikuloj la celo de vojaĝado estas renkonti aliajn ne viziti aliajn lokojn.
3. En la mondo ekzistas da lingvoj.
4. Pasporta Servo estas tre utila por, kiuj deziras vojaĝi al aliaj landoj.
5. Delegita Reto de UEA povas respondi al ĝeneralaj kaj demandoj de mondaj esperantistoj.
6. La gastigantoj de Pasporta Servo pretas sian domon al alilandaj samideanoj por
7. Se vi estas gastiganto de Pasporta Servo, vi ricevas ĝian libreton.

Respondu:

1. Kial Esperanto estas ideala lingvo por vojaĝado?
2. Se vi ne estas gastiganto, kiel vi povas ekhavi libreton de Pasporta Servo?
3. Kion faras Delegita Reto de UEA?
4. En kiu lando situas UEA?
5. Kun kiuj internaciaj organizoj UEA havas oficialajn rilatojn?

Skribu:

1. Traduku persan literaturaĵon en Esperanton pri vojaĝ(ad)o.
2. Skribu pri unu el viaj vojaĝoj.
3. Al kiuj lokoj vi deziras vojaĝi? Kiel? Kial?

Diskutu:

1. Imagu ke ĉiuj scias Esperanton; kiel tio faciligos internaciajn vojaĝojn?
2. Kiaj estos estontaj vojaĝoj? Per kio? Por kio?

درس هفدهم: آشنایی با ترجمه به اسپرانتو 17-a Leciono: Traduki en Esperanton

نوشتن کلمات فارسی با حروف اسپرانتو

از آنجا که در بسیاری از مواقع - مانند درس قبلی و برخی از درس‌های بعدی کتاب حاضر - لازم می‌شود که اسم، کلمه یا عبارتی فارسی در یک متن اسپرانتو و با الفبای اسپرانتو نقل گردد، و از آنجا که در زبان فارسی سه صدای مختلف وجود دارد که در زبان اسپرانتو موجود نیست، در این‌جا سه حرف برای این سه صدا ارائه می‌شود تا بتوان هر کلمه یا عبارت فارسی را با الفبای اسپرانتو نگاشت:

ق یا غ	ع	آ
q	w	y
قانون	مانع	آسد
qanun	manew	ysyd

حال به نگارش کلمات فارسی زیر با استفاده از این حروف توجه کنید:

ابر	منعکس	سلامتی	غنیمت	شقایق	اعتراض
ybr	monwykes	sylamyti	qynimyt	ŝyqajeq	ewteraz

تمرین یک: کلمات زیر را که با الفبای اسپرانتو نوشته شده است، بخوانید و با الفبای فارسی بنویسید:

qanew	qajeb	fewl	mywni	sorwyt	mysca

تمرین دو: کلمات زیر را با الفبای اسپرانتو بنویسید:

شصت‌سیب	منع	اعتماد	سعدی	معشوق	معرفت

تشدید

به‌جای استفاده از تشدید، حرف موردنظر را دو بار می‌نویسیم:

ستار	عناَب	طناز	محبت	ذرت	شدت
syttar	ynnab	tynnaz	mohybbyt	zorryt	ŝeddyt

تمرین سه: کلمات زیر را که با الفبای اسپرانتو نوشته شده است، بخوانید و با الفبای فارسی بنویسید:

tyhyjor	hemmyt	moddyt	mokyrryr	nyvvab	qellyt

تمرین چهار: کلمات زیر را با الفبای اسپرانتو بنویسید:

تشخص	تکبر	مکدر	خست	مروت	پران

حروف غیر ملفوظ

از نگاشتن عین، واو و های غیر ملفوظ - و اصولاً هر حرف غیر ملفوظ دیگر - خودداری می کنیم:

عطسه	عاشق	تپه	لاله	خواهر	خانه
yce	aŝeq	type	lale	ĥahyr	ĥane

تمرین پنج: کلمات زیر را که با الفبای اسپرانتو نوشته شده است، بخوانید و با الفبای فارسی بنویسید:

aref	erfan	aber	eŝq	ĥiŝ	zymane

تمرین شش: کلمات زیر را با الفبای اسپرانتو بنویسید:

عابد	خود	سپیده	کاشانه	عمر	ارابه

پاسخ تمرین‌ها:

تمرین یک: کلمات زیر را که با الفبای اسپرانتو نوشته شده است، بخوانید و با الفبای فارسی بنویسید:

qanew	qajeb	fewl	mywni	sorwyt	mysca
قانع	غایب	فعل	معنی	سرعت	مست‌سا

تمرین دو: کلمات زیر را با الفبای اسپرانتو بنویسید:

معرفت	معشوق	سعدی	اعتماد	منع	شصت‌سیب
mywrefyt	mywŝuq	sywdi	ewtemad	mynw	ŝyscib

تمرین سه: کلمات زیر را که با الفبای اسپرانتو نوشته شده است، با الفبای فارسی بنویسید:

tyhyjor	hemmyt	moddyt	mokyrryr	nyvvab	qellyt
تحیر	همت	مدت	مکرر	نواب	قِلت

تمرین چهار: کلمات زیر را با الفبای اسپرانتو بنویسید:

تشخص	تکبر	مکدر	خسّت	مُروت	پَران
tyŝyhŝos	tykybbor	mokyddyr	ĥessyt	morovvyt	pyrran

تمرین پنج: کلمات زیر را که با الفبای اسپرانتو نوشته شده است، با الفبای فارسی بنویسید:

aref	erfan	aber	eŝq	ĥiŝ	zymane
عارف	عرفان	عابر	عشق	خویش	زمانه

تمرین شش: کلمات زیر را با الفبای اسپرانتو بنویسید:

عابد	خود	سپیده	کاشانه	عُمر	ارابه
abed	ĥod	sepide	kaŝane	omr	yrrabe

درس هفدهم: آشنایی با ترجمه به اسپرانتو

17-a Leciono: Traduki en Esperanton

Hajjamo kaj Ŝekspiro estas inter la plej famaj poetoj de la mondo, kies ĉef.verkoj tre bone traduk.iĝis en Esper.anton.¹

Traduk.ado estas arto, kaj tial komput.ilaj aŭ maŝinaj tradukoj ankoraŭ ne estas fid.indaj sen homa revizio.

Bona kaj fidela traduko nur tiam estas ebla, kiam la traduk.anto majstras ambaŭ lingvojn, t.e. la font.lingvon, kaj la cel.lingvon. En la plej bona okazo, unu el du lingvoj estas la patr.ina lingvo de la traduk.anto, do li majstras almenaŭ unu el la du lingvoj. Apenaŭ iu povas lerni alian naturan lingvon tiel bone kiel sian patr.inan lingvon. Do ĉiu.okaze la traduk.anto ne bon.scias unu lingvon, t.e. aŭ font- aŭ cel.lingvon. Tamen Esper.anto ŝanĝas la problemon, ĉar Esper.anton oni **povas** lerni tiel bone kiel la patr.inan lingvon – kaj eble eĉ pli bone ol ĝi. Sekve, se la traduk.anto tradukas inter sia patr.ina lingvo kaj Esper.anto, li povas majstri ambaŭ lingvojn kaj tial li kapablas re.prokukti la originalon en ties plej bona kaj plej fid.indo traduko.

Esper.anto estas ideala lingvo por ke oni traduku en ĝin ĉiujn valorajn verkojn ĉu beletrajn ĉu sciencajn. Jen la kialoj:

1. Esper.anto estas pli facila ol ĉiuj naciaj aŭ naturaj lingvoj, do oni povas el.lerni ĝin ne.kompar.eble pli ralide, pli mal.kare kaj pli facile, kaj poste traduki el sia patr.ina lingvo rekte al Esper.anto.
2. La strukturo de la frazo – aŭ la vort.ordo - en Esper.anto estas la plej varia kaj fleks.ebla, tiel ke ĉiun frazon oni povs aranĝi laŭ ĉiu el la ses diversaj kaj eblaj ordoj, tio estas: SVO, SOV, VOS, VSO, OVS, OSV, kie S stras por Subjekto, V por Verbo kaj O por Objekto.

¹ Foto de interreto.

3. La vort.stoko de Esper.anto estas la plej granda, kvankam la parker.endaj vort.eroj estas tre mal.multaj relative al la vortoj de la naturaj lingvoj. La nombro de la Esper.antaj radikoj estas ĉirkaŭ 15,000, tiu de fin.aĵoj 11, kaj tiu de afiksoj ĉirkaŭ 70. Do la tuta nombro estas mal.pli ol 15100, sed per tiuj ĉi vort.eroj oni povas tre facile fari milionojn da vortoj.
4. Se en iu natura lingvo ekzistas vorto, kies signifon oni ne povas esprimi per jam ekzistantaj vort(er)oj de Esper.anto, oni povas importi la vorton de tiu lingvo en Esper.anton nur modif.ante ties ortografion laŭ la alfabeto kaj fonetika sistemo de Esper.anto. Pere de la import.ita vorto kaj helpe de la Esper.antaj vort.eroj oni povas fari multajn novajn vortojn, kiuj eble ne ekzistas en la fonto.lingvo mem.
5. Cele al fonetika bel.son.eco kaj traduk.ado de poezio en Esper.anton, multo estas ebla helpe de la 16-a regulo de Esper.anto (La baza regul.aro de Esper.anto en.tenas nur 16 regulojn). Ekz-e, la nombro de silaboj en ĉiu verso estas ne.imag.eble vari.ebla, ĉar ĉiu substantiva finaĵo (—o) povas elizi.iĝi kaj anstataŭ.iĝi per apostrofo (—'), kaj la samo povas okazi ankaŭ por la vokalo de ĉiu artikolo (la), kaj transformi ĝin al senvokla vorto (l').

Ĝuste pro tiaj kialoj ĝis nun oni jam tradukis abunde kaj tre bone el multaj lingvoj al Esper.anto. La unuaj tradukoj fakte plen.um.iĝis antaŭ la publik.iĝo de Esper.anto mem! D-ro L.L. Zamenhof (1859-1917) mem tradukis beletrajn ĉef.verkojn en la est.ontan lingvon por provi kaj altigi ĝian kapablon. Ekzemple li tradukis faman verkon de Ŝekspiro (1564-1616), *Hamleto*, *Reĝ.ido de Dan.ujo* verk.ita ĉ. 1620 kaj el.don.ita en Esper.anto en 1894. Hodiaŭ ekzistas multaj antologioj de diversaj lingvoj en Esper.anto. Ekzemple: *Antologio de la Serba Parola Literaturo*, *Antologio de la Serba poezio*, *Antologio de Portugalaj Rakontoj*, *Antologio Latina*, *Ĉina Antologio*, *Hungara Antologio*, *Itala Antologio*, *Germana Antologio*, *Rumana Antologio*, *Angla Antologio*, *Franca Antologio*, k.t.p. La *Angla Antologio 1000-1800* entenas verk(er)ojn de multaj famaj verk.istoj kaj traduk.istoj. Jen parto de *Romeo kaj Julieta* far Ŝekspiro traduk.ita de R. Rossetti (1909-1994) cit.ita el la *Angla Antologio*:

Julieta:

Mi jam forgesas kial mi vin vokis.

Romeo:

Mi staru tie ĉi, ĝis vi memoros.

Julieta:

Mi plu forgesos, por ke plu vi staru,
re.memor.ante nur, kiel mi amas
vian kun.eston.

Romeo:

Kaj por ke vi daŭre
forgesu, mi rest.ados, forges.ante
ĉiun alian hejmon, ol ĉi tiun.

Julieta:

Preskaŭ matenas; vin mi volus peli,
sed ne pli for ol birdon de bub.ino,
kiu petole lasas ĝin for.salti
el sia mano, kiel en katenoj
mizera karcer.ulo, kaj tuj.poste
re.tiras ĝin al si per silk.fadeno,
pro amo domaĝ.ante la liberon.

Romeo:

Mi volus esti via birdo.

Julieta:

Jes,

mi ankaŭ ĝin dezirus sed, tre eble,
mi vin sufokus, dorlot.ante vin.
Nu, bonan, bonan nokton, kara mia!
Dis.iĝo tiel dolĉas en ĉagreno,
ke diros mi “bon.nokton” ĝis mateno.²

Esper.eble iam en la proksima futuro ni havos ankaŭ *Persan Antologion* en Esper.anto. Certe ĝi en.tenos ankaŭ poemojn de grandaj pers.lingvaj poetoj kiel Sadio (ĉ. 1215- ĉ. 1290), Hafezo (1320-1389) kaj Moŭlana (1207-1273). Jen bel.ega vers.duo de Moŭlana, kio en.tenas mondon da signifo en nuraj mal.multaj vortoj:

*Yndiŝeyt ĝaji ryvyd, vangyh tora anĝa keŝyd
Zyndiŝe bogzyr, ĉun qyza piŝane ŝo, piŝane ŝo*

**Penso via iras ien, poste tiras vin al tie,
Penson devancu, kaj sort.eske antaŭ.iĝu, antaŭ.iĝu**

² AULD, W., ROSSETTI, R. *Angla Antologio 1000-1800*, Rotterdam: UEA, 1957, 319 p., p. 78-9.

Novaj vortoj kaj kun.metoj تازه کلمه‌ها و ترکیب‌های

apenaŭ تقریباً apenaŭ ne نامحسوس apenaŭ به‌سختی
 celo هدف قرار گرفته‌شده cel.ita زبان مقصد cel.o.lingvo هدف قرار دادن celi هدف، مقصد
 devanci پیشی گرفته‌شده devanc.ita پیشی گرفته davanc.inta سبقت گرفتن، پیشی گرفتن
 elizii محذوف، حذف شده elizi.ita حذف شدن elizi.iĝi حذف کردن (حرف)
 fidela وفادارانه fidele بی‌وفا، خائن mal.fidela شخص وفادار fidel.ulo وفادار
 fidi بدون اعتماد senfida قابل اعتماد fid.inda اعتماد fido اعتماد کردن
 fonto زبان مبدا یا منبع font.o.lingvo سرچشمه گرفتن (از) fonto (el) (سر) چشمه، منبع
 majstro اثر هنری majstr.aĵo استاد بودن در، تسلط داشتن بر majstri استاد، استادکار
 objekto مفعول غیرمستقیم ne.rekta objekto مفعول مستقیم rekt.objekto مفعول
 saĝa ناعاقلانه ne.saĝe عاقلانه seĝe آدم عاقل، دانا saĝ.ulo جاهل mal.saĝa عاقل
 sorto تغییر سرنوشت sort.o.ŝanĝo مانند سرنوشت sort.eske تقدیر، قضا، سرنوشت
 stoko انبارن واژه vort.stoko انبار کردن stoki انبارن، انبار
 strukturo ساختار بخشیدن به strukturi ساختاری struktura ساختار
 subjekto به‌طور فاعلی subjekte فاعلی subjekta فاعل subjekto
 tiri به‌سوی خود کشیدن، جذب کردن al.tiri بیرون کشیدن el.tiri (به‌دنبال خود) کشیدن
 varia چیزی متنوع، واریته vari.aĵo تنوع بخشیدن به vari.iĝi تنوع داشتن varii متنوع
 verbo به‌صورت فعل verbe (تبدیل به) فعل کردن verb.iĝi فعلی verba فعل verbo
 verko تالیف‌شده verk.ita مولف، نویسنده verk.isto شاه‌کار ĉef.verko تالیف، اثر، کتاب verko
 vokalo حرف نیمه‌صدا دار kvazaŭ.vokalo حرف نیمه‌صدا دار du.on.vokalo حرف باصدا vokalo

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. La tradukanto devas bone scii ambaŭ lingvojn: kaj la, kaj la celolingvon.
2. povas lerni alian naturan lingvon kiel sian patrin-lingvon.
3. Esperanto oni povas lerni tiel bone, sian patrinan lingvon.
4. Esperanto estas lingvo por tradukado.
5. La vortordo en Esperantaj frazoj estas tre

Respondu:

1. Kial Esperanto estas ideala lingvo por tradukado?
2. Kiel Esperanto povas servi kiel beletra kaj scienca banko internacia?

3. Kia estas vortordo en la persaj frazoj?
4. Nomu kelkajn lingvojn, el kiuj jam ekzistas Esperanta antologio.

Skribu:

1. Traduku persan literaturaĵon en Esperanton. (Prozon aŭ poezion ekzemple de Sadio aŭ Mohammad Ali Ĝamal-zade)
2. Traduku persan sciencaĵon en Esperanton. (Ekzemple sciencan novaĵon el radio, teledidilo aŭ revuo)

Diskutu:

1. Imagu ĉiuj valoraj verkoj jam tradukiĝis en Esperanton; kiajn efikojn tio kunportas?
2. Kio pli facilas: tradukado de prozaĵo aŭ poeziaĵo? Kial?
3. Kia estas la plej bona traduko?
4. Kiel ni povas kontribui al pli.riĉ.igo de Esperanta literaturo tradukita?

درس هجدهم: اینترنت و اسپرانتو

18-a Leciono: La Interreto kaj Esperanto

Google, elp. Gugel, la plej fama serĉ.ilo de inter.reto, havas ankaŭ Esper.antan version.¹

La inter.reto estas grand.ega reto konekt.anta sen.nombrajn komput.ilojn mond.skale. Laŭ certaj reguloj la komput.iloj povas dispon.igi aŭ disponi informojn en aliaj komput.iloj. Se ni imagu ĉiun komput.ilon kiel cerbon de persono, tiam ni aprezas gravan kaj grandan rolon, kiun la inter.reto nun ludas. Plej.multo de ni ne scias kio estas en la menso de nia najbaro aŭ sam.strat.ano, tamen pere de la inter.reto nun ni povas funde kaj detale kon.at.iĝi kun mens.okup.aĵoj de eĉ plej foraj homoj sur la planedo - se tion ankaŭ ili mem deziras. Same, ni povas prezenti niajn pensojn, planojn, programojn k.s. al la aliaj.

Plej gravaj ecoj de la inter.reto estas:

1. Ĉiu povas kontribui al ĝi aŭ util.igi alies kontribu.aĵojn.
2. Rapida al.ir.eblo al dezir.ata informo.
3. En plej.multo de okazoj la serĉ.ataj informoj estas sen.page al.ir.eblaj.
4. Relative mal.kara kosto por util.ig.ado de inter.reto.
5. La materialoj teorie kaj potenciale povas esti en ĉiuj lingvoj.

Helpo de inter.reto al dis.vast.igo de Esper.anto

Nun Esper.anto.materialoj inundas en inter.reto. Oni povas lerni Esper.anton pere de diversaj naciaj lingvoj; oni povas hav.igi al si vort.aron de Esper.anto al kaj de mult.egaj naciaj lingvoj; oni povas trovi amikojn kaj korespondi kun ili e.poŝte; oni povas legi Esper.antajn librojn kaj magazinojn; oni povas aŭskulti radio.programojn en Esper.anto; oni povas vidi televidajn programojn; ...

Inter.reto jam faris grandan helpon al kon.ig.ado kaj lern.ig.ado de Esper.anto, tiel ke laŭ tre fama usona kaj plej.vend.ata libro pri inter.reto, "Unu el la dek plej

¹ Serĉu en interreto.

bonaj aferoj, kiun vi povas fari en inter.reto”² estas lerni Esper.anton kaj util.igi ĝian literaturon en la inter.reto kaj kontakt.iĝi kun popoloj de tre diversaj landoj, kun kiuj vi ne povus havi rilaton tra via/ilia lingvo, aŭ tra la angla, franca aŭ aliaj pli famaj naciaj lingvoj de la mondo.

Kon.at.iĝi kun aliaj kulturoj

Ĝis antaŭ la inter.reto, la amas.komunik.iloj estis pleje unu.direktaj kaj ĉefe posed.ataj per ŝtatoj aŭ grand.egaj kompanioj. Nun pere de inter.reto preskaŭ ĉiu persono povas ĝui du.direktan komunik.adon kun la mondo. Nun.tempe ĉiu, kiu havas inter.ret.al.ir.eblon, povas havi rektan kontakton kun aliaj homoj de tre diversaj kulturoj tra la mondo. Estas la unua fojo ke la homoj povas inter.komuniki kun aliaj tiel rapide kaj bon.kvalite. Dank’ al inter.retaj kapabloj, nun sam.tempe inter.paro, eĉ grupa, facile eblas ĉu texte, ĉu aŭde kaj ĉu aŭdo.vide. Ĉiu persono povas kon.igi pri sia lingvo, kulturo aŭ/kaj lando al aliaj, kaj sam.tempe koni la alies.

Lingvoj de inter.reto

Nun ni scias ke ekzistas almenaŭ 3000 lingvoj en la mondo, do, por ke ĉiuj homoj povu util(ig)i inter.retajn materialojn, ĉiu teksto devas tradik.iĝi 3000 fojojn kaj aperi en tiom da lingvoj en inter.reto. Tamen pere de util.ig.ado de Esper.anto, sufiĉas ke ĉiu materialo traduk.iĝu nur unu-foje al Esper.anto kaj aperu nur dufoje en inter.reto, t.e. en la originala lingvo de la teksto kaj en ties Esper.anta traduko. Do dank’ al utilig.ado de Esper.anto la bezon.ata tempo por traduk.ado, kaj la necesa spaco en inter.reto, preskaŭ 3000-oniĝas!

Novaj vortoj kaj kun.metoj تازه ترکیب‌های

antaŭ در جلو، قبلاً antaŭe
 antaŭ.e.n.igi پیش‌بردن
 antaŭ.e.n. به جلو
 antaŭ.e.n. پیش، جلو
 apreziقديران
 prez.anto شایسته‌ی
 prez.indaniقديرانی
 aprezi.inda قدر (چیزی را) دانستن
 disponi قابل دسترسی
 dispon.ebla در اختیار گذاشتن
 dispon.igi در اختیار داشتن
 inundo مانند سیل، سیل‌آسا
 inunde درنوردیدن (مثل سیل)
 inundi سیل
 inundo سیل
 iri قابلیت دسترسی
 al.ir.ebl(ec)o قابل رسیدن یا دسترسی
 al.ir.ebla رفتن
 komunikو گروهی
 amas.komunik.ilo رسانه
 komunik.ilo ارتباط
 komunikو گروهی
 kon.igi آشنا شدن
 kon.at.iĝi شناخته، مشهور
 kon.ata شناختن
 kon.igi آشنا شدن
 kontaktو یافتن
 kontakt.igi ارتباط برقرار کردن با
 kontakti ارتباط، تماس
 kontakto

² LEVINE, John R., BAROUDI, Carol The Internet for Dummies, IDG Books, 2nd Ed., pp.315-6.

kontribui aŭda kontribu.anta kontribu.anto aŭda kontribu.ajno kontribu.ajno
 نوشته‌ی اهدایی نوشته‌ی اهدا کردن نوشته و غیره
 nombro شمار sen.nombra شمار بی‌شمار ne.nombro.ebla شمارش غیرقابل شمارش
 pagi پرداخت pag.ita شده پرداخت sen.pagi پرداخت بدون رایگان، pag.iva پرداخت به‌پرداخت
 sama همان sam.urb.ano هم‌شهری sam.strat.ano هم‌خیابانی same همان‌طور
 serĉi جستجو serĉ.anta جستجوکننده serĉ.ajno مورد جستجو serĉ.ata مورد جستجو
 utila بافایده util.igi سودمند شدن از util.igi.ebla بهره‌مند شدن قابل بهره بردن
 vendi فروخته‌شده plej.vendi.ata پرفروش vend.isto فروشنده vend.ita فروخته‌شده

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. Interreto estas grandega de inter-konektitaj
2. Ĉiuj lingvoj povas esti uzataj en
3. Interreto estas kaj kaj
4. Esperantaj materialoj en interreto estas
5. Laŭ tre fama kaj plejvendata libro usona pri interreto, unu el la plej aferoj, kiun oni povas fari en interreto estas lerni kaj utiligi

Respondu:

1. Kio estas interreto?
2. Kio estas pozitivaj punktoj de interreto?
3. Ĉu en interreto ekzistas diskriminacio(j)?
4. Ĉu interreto estas unu-direkta aŭ ambaŭ-direkta komunikilo?
5. Kial unu el la plej bonaj utiligoj de interreto estas lerni Esperanton kaj kontakti kun alilandaj popoloj?

Skribu:

1. Kion vi dezirus trovi en interreto en Esperanto?
2. Komparu interreton kun radio aŭ/kaj televido.

Diskutu:

1. Kiel interreto povas helpi al antaŭenigado de sciencoj?
2. Kian rolon interreto povas havi por edukado?
3. Se ĉiuj interret-materialoj estus alireblaj ankaŭ en Esperanto, kiajn utilojn oni disponus?

درس نوزدهم: مکاتبه به اسپرانتو

19-a Leciono: Korespondi en Esperanto

Korespond.ado ja ŝanĝis sian formon, tamen ĝia esenco restas sama: proksim.igi la homojn unu al la alia – precipe mense.¹

Korespond.ado estas du.direkta skriba inter.komunik.ado. Jen iom da pozitivaj ecoj de ĝi:

1. Ĉar ĝi estas du.direkta, ambaŭ flankoj kaj informas kaj inform.iĝas. Pro tio, ambaŭ devas havi ankaŭ la aktivan rolon skribi al la alia, kaj ne nur pasive legi alies skrib.aĵon.
2. Ĉar ĝi estas skriba, la materialo povas esti multe pli pri.pens.ita ol la parola komunik.ado, kaj tial ĝi, kaj gramatike kaj signife, potencie estas pli bona kaj pli korekta.
3. Ĉar ĝi estas mal.kara komunik.ilo, oni povas komuniki sian mesaĝan, kiel oni deziras, kaj al tiu, kiun oni volas.

Probable la negativa flanko de korespond.ado estis ties mal.alta rapido, kio nun dank' al e.poŝto jam solv.iĝis por multaj.

En Esperant.io korespond.ado ludis gravan rolon. Sen korespond.ado, oni devus ĉe.este pri.paroli diversajn aferojn por antaŭ.e.n.igi la mov.adon kaj ekzerci sian lingvon. Kaj tio estus tro kara por plej.multaj esper.ant.istoj, kiuj loĝis en tre dis.foraj landoj.

Hodiaŭ ekzistas tre diversaj rimedoj por trovi leter.amikon. Ekz-e:

1. Pere de la Esper.anta gazet.aro – ĉu la papera versio, ĉu la elektronika – kio ofte en.havas korespond.anoncojn.
2. Helpe de specifaj organizoj pri korespond.ado inter esper.ant.istoj. Eble la plej fama estas Koresponda Servo Mond.skala (KSM), kies ekzisto.kialo estas inter.kon.at.ig.ado de esper.ant.istoj amik.iĝ.cele. Feliĉe KSM nun aktivis ankaŭ elektronike tra inter.reto kaj e.poŝto.

¹ Bildoj de interreto.

3. Inter.retaj TTT.ejoj, kiuj inter.alie donas servon al siaj uz.antoj por trovi leter.amikon. En multaj okazoj tiaj servoj estas sen.pagaj.

Korespond.ado ĉiam interesis kaj interesas multajn, ĉar pere de ĝi krom ek.est.igo de inter.homaj rilatoj kaj amik.iĝoj, oni ankaŭ povas ek.koni aliajn kulturojn kaj kon.igi la sian al la aliaj. Tiel, oni povas kon.at.iĝi kun aliaj viv.manieroj kaj pens.manieroj. En sen.nombaj okazoj la korespond.ado inter scienc.istoj helpis al antaŭ.e.n.ig.ado de scienco.

La kontakt.informo de KSM estas:

Koresponda Servo Mondskala,
B.P. 6, FR-55000 Longeville-en-Barrois, Francio.
ksmEsper.anto@aol.com

Ankaŭ per la ret.ejo de “edukado” (serĉu en inter.reto) oni povas trovi leter.amikojn. Jen ekz-o de letero al KSM por trovi leter.amikon:

	1-
	2-
	3- <i>Tehrano, la 17an de Novembro 2004</i>
	4-
	5-
6- <i>Estimata s-(in)o,</i>	
7-	
8- <i>Mi estas 18-jara studento pri matematiko. Mi loĝas en Tehrano kaj deziras korespondi kun 16 ĝis 20-jaraj eŭropanoj kaj afrikanoj pri literaturo, sporto kaj matematiko.</i>	
9-	
10-	
11- <i>Estime via,</i>	
12- <i>Saman Del-ĥoŝ</i>	
13-	

کلمه‌ها و ترکیب‌های تازه kun.metoj

aktiva فعال aktiv.ado فعالیت aktiv.ulo فعال aktive فعالانه
 antaŭ پیش بردن antaŭ.e.n.igi به طرف جلو antaŭ.e.n. جلو، پیش، قبل
 direkto دوطرفه du.direkta یک طرفه unu.direkta جهت، سو
 Esper.anto اسپرانتودان Esper.ant.io اسپرانتو esper.ant.isto دنیای اسپرانتو
 eduki تربیت نشده (بی تربیت) ne.eduk.ita تعلیم و تربیت eduk.ado (تعلیم و) تربیت کردن
 fantazio بدون تخیل sen.fantazia خیالی، تخیلی fantazia تخیل
 flanko در کنار، جنبِ flanko de کناری، جنبی flanka طرف، بُعد، وجه
 informo مطلع (شده) inform.ita مطلع شدن inform.igi مطلع ساختن informi اطلاع
 interesa چیزهای جالب interes.aĵoj جلب شدن interes.igi جلب کردن interesi جالب
 kara بسیار عزیز kar.ega (شخص) عزیز kar.ulo ارزان، بی ارزش mal.kara گران، عزیز
 koni شناساندن kon.igi آشنا شدن kon.at.igi مشهور، شناخته شده kon.ata شناختن
 korespondi دوستِ مکاتبه‌ای korespond.amiko مکاتبه کننده korespond.anto مکاتبه کردن
 letero نامه‌بر، نامه‌رسان leter.port.isto دوستِ نامه‌ای یا مکاتبه‌ای leter.amiko نامه
 maniero طرز تفکر pens.maniero روش زندگی viv.maniero روش، طریقہ maniero
 mesaĝo از طریق پیام mesaĝe پیام پیام‌رسان mesaĝ.isto پیام، پیام
 negativa منفی گرایي negativ.ismo نگاتیو (فیلم) negativo منفی negativa
 paco صلح دوست pac.ama صلح جو pac.ema به طور صلح آمیز pace صلح paco
 pagi پرداخت شده pag.ita قادر به پرداخت pag.iva مجانی sen.paga پرداختن pagi
 pasiva منفعل بودن، انفعالی بودن pasivi به طور انفعالی pasive انفعالی pasiva
 pensi فکور pens.ema فکر شده pri.pens.ita فکر کننده pens.anto فکر کردن
 poŝto پست کردن poŝti پست الکترونیکی (elektronika poŝto) e.poŝto پست poŝto
 potenciale بالقوه potenciala (نیروی) بالقوه potencialo به طور بالقوه potenciale
 pozitiva یافت باوری (مثبت گرایي) pozitiv.ismo به طور مثبت pozitive مثبت pozitiva
 probable احتمال probablo احتمالی probabla احتمالاً probable
 rapida به عجله واداشتن rapid.igi عجله کردن rapidi سرعت rapido سریع rapida
 realo چیزهای واقعی real.aĵoj به طور واقعی reale واقعی reala واقعیت realo
 reto اینترنت (شبکه‌ی بین‌المللی) inter.reto پایگاه اینترنتی ret.ejo شبکه‌ی (بین‌المللی اینترنت) reto

محلول solv.aĵo حل شده solv.ita راه حل solvo حل شدن solv.iĝi حل کردن solvi
استفاده شدن uz.iĝi کاربر (اینترنت) uzulo استفاده کننده uz.anto استفاده کردن uzi

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. Korespondado estas skriba interkomunikado.
2. Korespondado estas komunikilo.
3. Hodiaŭ dank' al la rapido de korespondado multe pliiĝis.
4. Korespondado gravan rolon por antaŭenigo de Esperanto.
5. KSM estas Koresponda Servo

Respondu:

1. Kial Esperanto estas ideala lingvo por korespondado?
2. Kio estas pozitivaj punktoj de korespondado kiel komunikilo?
3. Kio estis la negativa flanko de korespondado? Kaj kiel ĝi solviĝis?
4. Kion oni povas ekkoni pere de korespondado?

Skribu:

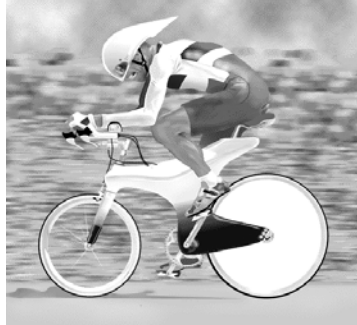
1. Skribu leteron al fantazia aŭ reala amiko.
2. Skribu leteron al KSM por trovi leteramikon.

Diskutu:

1. Kion kaŭzos rekta interparolo kaj korespondado pere de Esperanto inter diversnaciaj popoloj?
2. Kiel internacia korespondado povas helpi al internacia paco kaj amikeco?
3. Kiel facila korespondado inter sciencistoj povas helpi al antaŭenigo de sciencoj?

درس بیستم: چگونه ورزش کنیم؟

20-a Leciono: Kiel Ni Praktiku Sporton?

Sporto devas helpi al nia sano, ne male! Troa praktik.ado de sportoj povas mal.utili al ni, ĝuste kiel mal.troa mov.iĝo mal.bonas por nia korpo.¹

Eble ĉiuj ni jam aŭdis ke pri ĉiu afero oni devas esti modera; ni devas nek tro.igi nek mal.tro.igi pri kio ajn. Tiu ĉi.rilate nek sport.praktik.ado estas escepto. Kaj manko kaj tro.o de korpaj ekzercoj estas mal.utila por nia korpo kaj sekve por nia animo, ĉar **sana menso (troviĝas) en sana korpo**. (*Yqle salem dyr bydyne salem*)

Oksigeno estas necesa por la vivo, tamen sama oksigeno ankaŭ detruas la vivon. Sohrab Sepehri (1928-1980) bele esprimis tion:

Vy hyme midanim

Rije-haje lyzzyt pore oksijene myrg yst

(yz: Sedaje Paje Ab)

Kaj ni ĉiuj bone scias

Plezur.pulmoj plenas per mort.oksigeno

(el: La Pied.ir.sono de l' Akvo)

Oksigeno kun.met.iĝas kun diversaj elementoj kaj oksid.ante ilin, detru(ig)as la elementojn. Klaraj ekzemploj estas brul.ado, t.e. oksid.iĝ.ado de brul.aĵo; kaj rust.ado, nome kun.met.iĝo de oksigeno kun fer.aĵoj. Eble, sam.kiel angla medicin.isto, profesoro Robert Winston asertis, ankaŭ nia korpo oksid.iĝas iom.post.iome, precipe kiam ni en.spiras pli da oksigeno, t.e. dum tre viglaj, longaj kaj mal.mildaj sportoj. Tiun teorion povas pli.fort.igi la frua for.paso de multaj profesiaj sport.istoj. Sekve, laŭ tiu ĉi teorio, oni povas diri ke mal.jun.iĝo estas iom.post.ioma korp.oxid.iĝo.

Laŭ alia teorio, ĉia viv.ant.aĵo havas saman aŭ certan nombron de pulsoj. Tiuj animaloj, kies puls.ado estas pli rapida, kiel bird.etoj, vivas pli mal.longe, kaj tiuj kun pli mal.rapida puls.ado, kiel elefantoj, vivas pli longe. Do se temas pri sama

¹ Fotoj de interreto.

est.aĵo, kiel homo, ju pli rapide pulsas la koro, des mal.pli longa estos la viv.daŭro. Unu el la ĉefaj kaŭzoj por pli.alt.iĝo de puls.ado estas troa praktik.ado de sportoj.

Ver.ŝajnas ke ni ne devas resti sen.mova, nek fari tro da korp.ekzercoj. Ni scias ke sen.mov.eco ne lasas ke sufiĉa oksigeno atingu al niaj korpo.partoj. Prefere ni praktiku sporton milde sed regule, tiel ke nia korpo kaj ĝuos mov.iĝon kaj ne en.sorbos tro da oksigeno. Tiel ni nek tro.uzus nian lim.ig.itan puls.nombron.

Laŭ multaj spertuloj, pied.ir.ado estas la plej bona ekzerco por nia korpo. Post ĝi, bicikl.adon kaj naĝ.adon oni rekomendas. Tamen certe multaj aliaj sportoj, povas tre utili, se ni praktikas ilin modere, milde kaj regule.

کلمه‌ها و ترکیب‌های تازه Novaj vortoj kaj kun.metoj

aserti اظهار کردن aserto ادعا اظهار، mis.aserto اشتباه
 biciklo دوچرخه‌سوار bicikl.isto دوچرخه‌سواری bicikl.ado دوچرخه
 daŭri ادامه داده شدن daŭr.iĝi طول عمر daŭro ادامه دادن daŭr.igi ادامه داشتن
 ekzerco محل تمرین کردن، سالن تمرین ekzerc.ejo تمرین بدنی korp.ekzerco تمرین
 escepto استثنا قایل شدن escept.igi بدون استثنا sen.escepte استثنا
 fero راه‌آهن چی fer.voj.isto راه‌آهن fer.vojo آهنی fera چیزی آهنی fer.aĵo آهن
 jogo مربوط به یوگا joga یوگی، یوگاکار jog.ano یوگا
 kaŭzo بی‌دلیل sen.kaŭze باعث شدن kaŭzi علت، سبب
 limo نامحدود، بی‌مرز sen.limo محدود کرده شده lim.ig.ita محدود کردن lim.igi حد، مرز
 medicino پزشک، طبیب medicin.isto طبیبی medicina پزشکی، طب medicino
 meti ترکیب کردن kun.meto ترکیب شدن kun.met.iĝi ترکیب کردن kun.meti گذاشتن
 milda باصدای ملایم mildvoĉe ملایمت mild(ec)o به‌طور ملایم milde ملایم milda
 modera تعدیل شدن moder.iĝi تعدیل کردن moder.igi متعادل modera
 movi حرکت، نهضت mov.ado راکد، بی‌حرکت sen.mova حرکت کردن mov.iĝi حرکت دادن movi
 naĝi شناگر(حرفه‌ای یا ماهر) naĝ.isto استخر (شنا) naĝ.ejo شنا naĝ.ado شنا کردن naĝi
 pasi عابر pas.anto گذشته، قبلی pas.inta درگذشتن for.pasi گذشتن pasi
 praktiki عملی praktika تمرین، به‌کارگیری praktiko انجام دادن، عمل کردن praktiki

pulsi داشتن ضربان puls.anta طپش در حال طپش puls(.ad)o
 regulo (مجموعه)قواعد regul.aro مرتب، منظم regula به طور مرتب regule قاعده، نظم
 rekomendi توصیه نامه rekomend.letero شایسته ی توصیه rekomend.inda توصیه کردن
 sperto بی تجربه sen.sperta (شخص) با تجربه spert.ulo با تجربه sperta تجربه
 spiri تنفس کننده spir.anta تنفس spir.ado باز دم el.spiro دم en.spiro تنفس کردن
 sporto ورزش گاه، سالن ورزش sport.ejo ورزش کار (حرفه ای) sport.isto ورزش
 teorio از نظر تئوری، در تئوری teorie نظری teoria نظریه پرداز teori.isto نظریه
 testudo لاک پشت testud.ĝelo مثل لاک پشت (آرام) testude لاک پشت
 tro تفریط کردن mal.tro.igi افراط کردن، مبالغه کردن tro.igi بیش از حد

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. Pri ĉiu afero oni devas esti, t.e. nek troigi, nek maltroigi.
2. Nek, nek tro da moviĝoj estas bona por nia korpo.
3. Oksigeno kun diversaj elementoj kaj oksidas ilin.
4. Laŭ la nombro de pulsoj por ĉiu estaĵo estas sama.
5. Laŭ alia teorio, nia oksidiĝas kaj tio kaŭzas malutilon por ni.

Respondu:

1. Kial ni maljuniĝas?
2. Kiel troa korpekzercado malutilas kontraŭ nia korpo?
3. Kial nia korpo kaj animo bezonas mildan korpekzercon?
4. Kiel ni povas malrapidiĝi maljuniĝon?
5. Kiel oksigeno kaŭzas detruon al diversaj materialoj?
6. Kio estas malutiloj de senmoveco por la korpo?

Skribu:

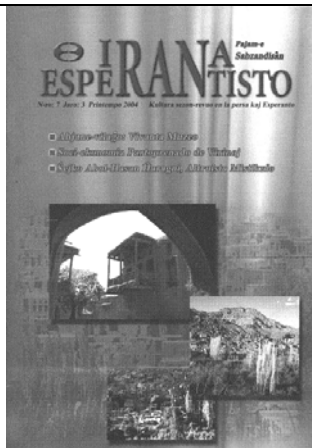
1. Preparu liston de diversaj sportoj, kaj ordigu ilin laŭ la forto kaj energio, kiun ĉiu el ili bezonas.
2. Skribu pozitivajn kaj negativajn punktojn de piedirado kaj nerapida naĝado kiel korpekzercoj.

Diskutu:

1. Multaj sportistoj vivas mallonge. Kial?
2. Dum vintroformado la pulsado tre tre malrapidiĝas. Ĉu tio estas alia kialo por longvivado de – ekzemple – testudoj?
3. Ĉu joko estas milda ekzerco por la korpo? Kio alia estas tia?

درس بیست و یکم: نشریات اسپرانتو

21-a Leciono: Gazetaro de Esperanto

Irana Esper.ant.isto (Pyjame Sybzyndišan) estas unu el la plej amplksaj revuoj en la Esper.ant.a mondo.

Period.aĵoj vere helpas al ĝis.dat.igo de nia scio pri diversaj aferoj. Ĝis antaŭ invent.iĝo de inter.reto, aper.periodo de period.aĵoj estis inter tago kaj jaro. Tamen nun inter.retaj inform.iloj povas ĝis.dat.iĝi eĉ ĉiu.hore. Do ilin oni povas nomi vivantaj revuoj.

Esper.anto.gazet.aro ludis tre gravan rolon en dis.volv.ado de Esper.anto. Dum unuaj jaroj kaj jar.dekoj, diversaj gazetoj aper.antaj en Esper.anto speciale helpis al unu.ec.ig.ado de lingvo.uzo. Ankaŭ pere de la gazetoj, esper.ant.istoj povis kon.at.iĝi unu kun la alia kaj inform.iĝi pri diversaj Esper.antaj aranĝoj kaj kun.venoj.

Eĉ en nun.tempa mondo, kiam inter.reto vaste popular.iĝis, ankoraŭ Esper.antaj period.aĵoj ne perdis sian gravan signifon por la mov.ado de Esper.anto. Multaj inter.retaj revuoj en Esper.anto lingvo fakte estas elektronikaj versioj – aŭ partaj aŭ kompletaj - de mal.novaj Esper.anto.gazetoj.

Monata revuo nom.ata “Esper.anto”, la oficiala organo de la Universala Esper.anto-Asocio (UEA) fond.iĝis antaŭ UEA mem! Ĝin iniciatis M.P. Berthelot (1881-1910) en 1905, kaj poste ĝi far.iĝis la oficiala organo de UEA. Nun la revuo estas leg.ata en 117 landoj de la mondo!

Alia fama revuo de Esper.anto nom.iĝas “Kontakto”. Ĝi estas du.monata soci.kultura revuo inter.nacia el.don.ata per UEA por ties jun.ul.ara sekcio nom.ata

TEJO, t.e. Tut.monda Esperant.ista Jun.ul.ara Organizo. Kontakto fond.iĝis en 1963 kaj nun estas leg.ata en ĉirkaŭ 90 landoj.

“Fonto” estas unu el la plej famaj beletraj revuoj en Esperant.io. Tiu ĉi monata revuo el.donas poeziajn kaj prozajn materialojn verk.itajn aŭ traduk.itajn en Esper.anto(n). La geograf.ia vast.eco de la kontribu.antoj estas vere okul.frapa. En ĝi jam aperis mult.egaj beletr.aĵoj el ĉiuj kontinentoj kaj sen.nombraj landoj kaj kuturoj.

Esper.anta revuo de Irano nom.iĝas Irana Esperant.isto aŭ Pyjame Sybzyndiŝan. Ĝi estas kultura sezon.revuo en Esper.anto kaj la persa sur 56 paĝoj. Jen kontakt.informo de la revuo:

Payame Sabzandishan, P.O. Box 17765-184, Tehran, Iran.
info@sabzandishan.com, info@sabzandishan.org

Krom pri.Esper.antaj kaj ĝeneralaj magazinoj, ekzistas ankaŭ mult.nombraj fak.revuoj. Ekzemple Medicina Inter.nacia Revuo (MIR) estas organo de Uniuversala Medicina Esper.anto-Asocio (UMEA), kaj La Domo estas “La revuo de la profesioj kaj de la servoj” pri konstruado.

Novaj vortoj kaj kun.metoj تازه کلمه‌ها و ترکیب‌های

aperi منتشر کردن aper.igi منتشر شونده aper.anta منتشر شدن، منتشر شدن، درآمدن
ampleksa شمول، کمیت amplekso شامل شدن، دربرگرفتن ampleksi مفصل، جامع
beletro ادبی beletra ادبی beletro ادیب beletro.isto اثر ادبی beletro.ajo ادبی ادبیات
dato سال گشت dat.re.veno به‌روزشده ĝis.dat.ig.ita به‌روزسازی ĝis.dat.igo تاریخ، مورخه
elektron.ika آدرس e-poŝt-adreso پُست الکترونیک e-poŝto, elektron.ika poŝto الکترونیکی
پست الکترونیک
fakto پُر از واقعیات fakt.o.plena واقعی fakta واقع در fakte امر، واقعیت
gazeto مقاله‌ی مجله gazet.artikolo مطبوعات gazet.aro مجله
iniciati ابتکار iniciato مبتکر iniciat.into ابتکار کردن
inventi اختراع شده invent.ita اختراع invent.aĵo مخترع invent.into اختراع کردن
juna پیر، سال مند mal.juna جوانان jun.ul.aro (شخص) جوان jun.ulo جوان
koni شناخت عمیق el.kono شناخت kono آشنا شدن kon.at.iĝi مشهور kon.ata شناختن koni

konstrui بناکردن konstru.ado ساختوساز konstru.isto بنا کارگر ساختمانی،
 kontribui اهدا کننده‌ی نوشته و غیره kontribu.anto اهدا کردن نوشته و غیره
 نوشته‌ی اهدایی
 kultura چندفرهنگی mult.kultura بی فرهنگ sen.kultura با فرهنگ کردن kulturigi فرهنگی
 legi خوانده شدن leg.igi خوانندگان leg.ant.aro مورد مطالعه leg.ata خواندن
 magazino نسخه‌ی مجله magazin.ekzemplero مجله magazin.kovr.ilo مجله (مصور)
 movi جنبش (جهانی ساختن) اسپراتو la mov.ado جنبش، نهضت mov.ado حرکت دادن
 nun درحال حاضر nun.tempe معاصر nun.tempa کنونی nuna حالا
 okul.isto چشم‌پزشک okul.isto چشم‌گیر okul.frapa چشم okul.haro
 perdi گم کرده، ازدست داده perd.inta گم شده، ازدست رفته perd.ita گم کردن
 periodo دوره‌ای perioda نشریات (دوره‌ای) period.aĵoj دوره
 populara مردمی بودن، محبوبیت popular.eco مردمی شدن popular.igi مردمی
 profesio حرفه‌ای، شغلی profesia شخص حرفه‌ای profesio شغل، حرفه profesio
 reto اینترنتی inter.reta (شبکه‌ی جهانی) اینترنت inter.reto شبکه
 revuo مشترکان مجله revu.abon.antoj شماره‌ی مجله revu.numero نشریه (ی تخصصی) revuo
 unu وحدت‌بخشی unu.ec.ig.ado واحد(اندازه‌گیری) unu.eco یگانگی unu.eco یک
 veni آوردن، رسیدن al.veni به، رسیدن al.veni آینده، بعدی venonta همایش kun.veno آمدن
 رساندن
 versio روایت بتا (آزمایشی، در مورد برنامه‌های کامپیوتری) β.versio به‌روایت او li.a.versio روایت

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. Gazetaro de Esperanto multe helpis al de la lingvo.
2. Nuntempe kiam interretaj revuoj multas, ankoraŭ Esperantaj periodaĵoj ne sian gravan signifon por la movado.
3. Revuo "Esperanto" estas la organo de UEA.
4. "Konkanto" estas du-monata revuo internacia.
5. En ĉirkaŭ 90 landoj "Kontakto" havas
6. "Fonto" estas revuo en Esperanto.

Respondu:

1. Kial Esperanto-gazetaro ludis gravan rolon en disvolvado de Esperanto?
2. Kiel nomiĝas la oficiala organo de UEA?
3. Kio estas la nomo de UMEA-revuo?
4. En kiuj jaroj fondiĝis revuoj "Esper.anto" kaj "Kontakto"?

Skribu:

1. Traduku persan artikol(er)on en Esperanton.
2. Traduku artikol(er)on el Esperanta revuo en la persan.

Diskutu:

1. Komparu la libron kun la periodaĵo.
2. Kiaj revuoj estus pli taŭgaj por aperi en Esperanto?
3. Kiu donas pli vastan vidon al oni: nacia aŭ internacia gazeto?
4. Ĉu internacia periodaĵo povas aperi en nacia lingvo?

درس بیست و دوم: آشنایی با کتب اسپرانتو

22-a Leciono: Esperantaj Libroj

Eĉ nun – kiam komput.iloj kaj inter.reto furoras - la libro ankoraŭ estas la plej fid.inda kaj efika komunik.ilo. De antaŭ jar.miloj la libro estis la plej daŭr.ema (rest.ema) komunik.ilo kaj por sam.temp.uloj kaj por postaj generacioj. Eĉ en hodiaŭa mondo, la bazo de multaj komput.ilaj programoj kaj inter.retaj paĝoj estas ... la libroj.

La libroj ludis gravan rolon ankaŭ en la Esper.ant.o.mondo. La Unua Libro, kiun L.L. Zamenhof (1859-1917) publik.igis en 1887, fakte estis la nask.iĝo de la nova inter.nacia lingvo Esper.anto. Ek.de tiam, miloj da libroj el.don.iĝis tra la mondo pri aŭ en Esper.anto. Jene ni provas klasifiki Esper.antajn librojn, kaj en iuj kategorioj prezentas ekzemplon:

1. libroj en Esper.anto
 - a. originalaj verkoj
 - i. instru.ado
 1. (mem)lerno.libroj
 2. vort.aroj
 - ii. prozo
 1. romanoj
 2. noveloj
 3. rakontoj
 4. proverboj
 5. biograf.ioj
 - iii. poezio
 - iv. teatr.aĵoj
 - b. traduk.itaj verkoj
 - i. prozo
 1. romanoj
 2. noveloj
 3. rakontoj
 4. proverboj
 5. biograf.ioj
 - ii. poezio
 - iii. teatr.aĵoj
2. libroj pri Esper.anto en aliaj lingvoj
 - a. (mem)lerno.libroj
 - b. vort.aroj
 - c. inform.iloj

¹¹ Fotoj de interreto.

Elpafu la Sagon estas titolo de valora verko de Tibor Sekelj (1912-1988), tre fama esperant.ista verk.isto, poeto, traduk.isto kaj mond.vojaĝ.anto. Ĝi, kiel la sub.titulo diras, estas *el la buŝa poezio de la mondo*. Li pas.igis multe da sia tempo en vojaĝoj al plej foraj kaj plej diversaj lokoj en la mondo.

La libro en.havas tradukon de 138 poemoj kaj kantoj de tre diversaj triboj kaj popoloj, kiujn Sekelj vizitis dum siaj vojaĝoj al ĉiuj kontinentoj. Li tre bele esperant.igis ilin kaj pere de bonaj notoj klar.igis pri ne.kon.ataj temoj kaj vortoj. Anstataŭ en.konduko, Sekelj verkis tre human.ecan poem.eton belan, kies nomo estas la titolo de la verko:

El.pafu la Sagon

El.pafu la sagon kuraĝa toao*
 sed tiel ke ĝi neniam mort.igu,
 neniun ĝi vundu.
 El.pafu la sagon brava ĉas.isto,
 sed ke ĝi ne vundu beston,
 ne tra.boru arbon, ne de.ŝiru folion.
 El.pafu la sagon direktan al fora stelo,
 ke ĝi dis.ŝut.igu en mil fajr.erojn,
 ke ĝi lum.igu la vojon al ĉiu
 kiu vagas ĉi.nokte.
 Ke ĝi al.portu momenton de belo
 en la nokton de tiuj kiuj mal.gajas.¹²

**toao*, kiel Sekelj pied.note skribis, estas el la maoria lingvo kaj signifas “plen.aĝa plen.forta viro ĉiam preta por batali.”

Ĉu Ni Kun.venis Vane? estas titolo de originala romano en Esper.anto far Johán Valano, kio estas pseŭdonimo de profesoro Claude Piron (1931-), tre fama svisa esperant.ista psikologo kaj verk.isto. Por gust.umi lian arto.plenan verk.stilon, ni legas la unuajn liniojn de la romano:

“Per tre mal.rapida gesto, kiun neni povis rimarki, Miŝa Viktoroviĉ Kaganov tuŝis la mal.dekstran flankon de sia jako, je la nivelo de l’ koro, kaj la minimumaj palpa kaj aŭda perceptoj sufiĉis por for.igi momente lian dubon: la gazeto plu trov.iĝis en la interna poŝo. Lin torturis intensa deziro ĝin rigardi, sed tiun li sub.premis: povus esti ja danĝere.

.... La racio diris, ke li estis perfekte sin.garda, kaj ke aŭtoritatoj povus suspekti nenion, sed mal.ofto racio povas pac.igi koron turmento.plenan, kaj ĉi.foje ĝi pli.a.foje fiaskis.”¹³

En la lasta frazo oni brile vidas la fundan konon de la psikologa verkisto.

Sep.dek Sep Ŝlos.iloj por la Japana Civilizacio estas dokumenta verko pri Japanio. Ĝi estas plur.aŭtora verko kon.ig.anta Japanion divers.flanke. La libro el.don.iĝis Esperante, kun traduko de Geoffrey Sutton, en 1987 okaze de la cent.jar.iĝo de Esper.anto. En parto nom.ita *Komput.iloj kaj Robotoj* ni legas:

“Ankaŭ la fabriko havas novan vizaĝon: en la munto.ĉeno laboras robotoj apud homoj. Multaj taskoj pri farb.ado, veld.ado kaj munt.ado trans.iris el homaj manoj al robotoj, kaj ankaŭ kontrolaj kaj mezuraj robotoj jam funkci.adas. En Japanio trov.iĝas 67 mil labor.antaj robotoj (cifero por 1981), kio estas 70 pro.centoj de ĉiuj uz.ataj en la mondo. Plie, Japanio, per siaj 20 mil unuoj jare, produktas pli da robotoj ol iu ajn alia lando.”¹⁴

¹² SEKELJ, Tibor. *Elpafu la sagon*, Rotterdam: UEA, 1983, 187 p., p. 17.

¹³ VALANO, Johán. *Ĉu ni kunvenis vane?*, Antverpeno, La Laguna: TK/Stafeto, 1982, 180 p., p. 5.

¹⁴ UMESAO-Tadao. *Sepdek-sep ŝlosiloj por la japana civilizacio*, trad. Geoffrey Sutton, Tokio: Japana Komisiono por la Centjara Jubileo de Esperanto, 1987, 355 p., p. 288.

En alia parto de la libro ni legas pri Japanio laŭ Marko Polo:

“Cipangu estas mal.proksima insulo en la maro ĉirkaŭ mil kvin.cent mejlojn de Manzi. Ĝi estas tre granda insulo ... (La tieaj homoj) estas idol.anoj kaj estas sub.uloj al neniu alia ŝtato. Ordinare ili havas grandan abundon da oro, sed la kialo de tio estas, ke ili minas oron en la insulo, kaj ilia reĝo mal.permesas eksporti la oron. Ankaŭ ĉar ĝi estas mal.proksima de la kontinento, preskaŭ neniuj komerc.istoj vizitas ĝin, tiel ke la kvanto de oro en ilia posedo estas vere tre granda.”¹⁵

کلمه‌ها و ترکیب‌های تازه kun.metoj kaj novaj vortoj

abundo نادر، کم‌یاب mal.abunda فراوان بودن abundi فراوان abunda فراوانی

aŭtoritato با قدرت aŭtoritate مقامات aŭtoritatoj مقام (مسئول) aŭtoritato

buŝo به‌طور افواهی buŝe شفاهی، افواهی buŝa دهان

cifero با ارقام cifere رقمی، عددی cifera رقم، عدد

civilizacio مربوط به پیش از تمدن antaŭ.civilizacia مربوط به تمدن civilizacia تمدن

daŭri ادامه یافتن daŭr.igi ادامه دادن daŭr.ema بادوام daŭr.ema ادامه داشتن

dubo بی‌شک sen.dube مشکوک dub.inda شکاک dub.ema شک داشتن به dubi شک

fabriko کارخانه‌ای fabrika در کارخانه ساختن fabriki کارخانه

fiaski شکست بزرگ fiask.ego شکست خورده fiask.inta شکست fiasko شکست خوردن fiaski

fidu شخص قابل اعتماد، معتمد fid.ind.ulo قابل اعتماد fid.inda اعتماد fido اعتماد کردن به fidi

furoro آدمی که نامش برسر زبان‌هاست furor.ulo برسرزبان‌ها بودن furori اشتهار، رواج، همه‌گیری furoro

generacio شجره (شناسی) generaci.aro مربوط به نسل generacia نسل generacio

gesto ژست گرفتن gesti با ژست geste ژست، حالت gesto

gusto شورمز(ه) sal.gusta خوش‌مزه bon.gusta چشیدن، مزه کردن gust.umi مزه gusto

idolo بت کردن idol.igi بت‌پرست idol.ano بت‌پرستی idol.ismo بت idol

informo مُطلع inform.ita وسیله‌ی اطلاع‌رسانی، رسانه inform.ilo اطلاع informo

insulo کشور جزیره‌ای insul.lando مجمع‌الجزایر insul.aro جزیره‌نشین insul.ano جزیره insulo

klasifiki (عمل) طبقه‌بندی klasifik.ado نظام طبقه‌بندی klasifiko طبقه‌بندی کردن klasifiki

komerco تاجر komerc.isto تجارت کردن komerci تجارت komerco

lerni (کتاب) خودآموز mem.lern.o.libro کتاب آموزشی lern.o.libro فرا گرفتن lerni

mezuri بی‌اندازه (زیاد) sen.mezura اندازه (گیری) mezuro اندازه گرفتن mezuri

naski جشن تولد nask.ig.festo تولد دوباره re.nask.ig تولد nask.igō به‌دنیا آوردن naski

nivelo سطح متوسطه mez.nivelo مسطح کردن niveli هم‌سطح nivela (sam.) سطح nivelo

novelo مربوط به نوول novela نویسنده‌ی داستان‌های کوتاه novel.isto داستان کوتاه، نوول novelo

originala اصالت original.eco (نسخه‌ی) اصل originalo اصل، اصیل originala

¹⁵ Ibid. p. 118.

oro حلقه‌ی طلا ora طلایی or.aĵoj طلاجات or.ringo
 پرتاب، شلیک pafado محکم پرتاب کردن (تیر) el.pafi پرتاب کردن (تیر) pafi
 با لامسه palpe ملموس palp.ebla لمس کردن palpi
 قابل درک percept.ebla درک کردن percepti احساس، ادراک percepto
 قطعه‌ی منظوم poezi.aĵo منظوم، به شعر poezia نظم، شعر poezio
 صاحب posed.anto تصاحب posedi صاحب بودن
 کتاب جیبی poŝ.libro در جیب گذاشتن en.poŝ.igi جیب poŝo
 تحت فشار sub.premi فشار دادن premi فشار premo
 مربوط به ضرب‌المثل proverba مجموعه‌ی ضرب‌المثل proverb.aro ضرب‌المثل proverbo
 نثرنویس proz.isto قطعه‌ی نثرور proz.aĵo نثرور proza نثر prozo
 روان‌شناختی psik.ologia روان‌شناسی psik.ologio روان‌شناس psik.ologo
 با خردمندی racie خردمند(انه) racia عقل، خرد racio
 مجموعه‌ی حکایات rakont.aro حکایت کردن rakonti حکایت rakonto
 بقایا rest.aĵoj اقامت‌گاه rest.ad.ejo مانا rest.ema (به‌جا) ماندن resti
 شایسته‌ی توجه rimark.inda توجه rimarko ملاحظه کردن rimarki
 مربوط به رمان romana رمان‌نویس roman.isto داستان بلند، رمان romano
 تیردان sag ujo (مثل تیر) پرتاب شدن sagi تیر (تیرکمان) sago
 فاقد سبک sen.stila خوش سبک bon.stila تالیف verk.stilo سبک stilo
 مظنون، بدگمان suspekt.ema ظن suspekto ظنین شدن به suspekti
 مربوط به تئاتر teatra نمایش‌نامه teatr.aĵo (سالن) تئاتر teatro
 معاصران sam.temp.uloj هم‌زمان، معاصر sam.tempa زمان، وقت tempo
 با عذاب torture عذاب دادن torturi شکنجه torturo
 ترجمه شده traduk.ita مترجم traduk.into ترجمه traduko
 مجموعه‌ی تالیفات verk.aro مولف verk.isto اثر (ادبی یا هنری) verko
 جهان‌گرد mond.vojaĝ.anto مسافرت کردن vojaĝi سفر vojaĝo

Ekzercoj

A- Plenigu:

1. Nuntempe komputiloj kaj interreto en la mondo.
2. La libro ankoraŭ estas la plej daŭrema (restema)
3. La libroj ludis grandan ankaŭ en la Esperanto-mondo.
4. Tibor Sekelj estas tre fama esperantista verkisto, poeto, tradukisto kaj
5. Claude Piron estas tre fama svisa esperantista kaj verkisto.

Respondu:

1. Kiel oni povas klasifiki Esperanto-librojn?
2. Kiom da robotoj ekzistis en Japanio en 1981?
3. Kial laŭ Marko Polo Japanio estis tre riĉa?
4. Kio estas pseŭdonimo de prof. Claude Piron?
5. En la poemo *Elpafu la Sagon*, kion ĉefan diras Sekelj?
6. Kiom da poemoj kaj kantoj estas tradukitaj far Sekelj en *Elpafu la Sagon*?

Skribu:

1. Traduku persan kanton aŭ poemon en Esperanton.
2. Traduku la poemon *Elpafu la Sagon* en la persan.

Diskutu:

1. Ĉu iam libroj malaperos, aŭ ili nur ŝanĝos sian formon?
2. Kian utilon havas tradukado de Esperantaj originalaj verkoj en naciajn lingvojn?